

Naam: Wendy Kingma - Dikken

Datum: 10-08-2026

Boekverslag/reflectieverslag: Handboek procesbegeleiden voor teamcoaches, Jaco van der Schoor en Daan V. Rookmaaker

Uitgever: Boom

Jaar van uitgave: 2020

De aanleiding om dit boek te lezen was een opdracht die ik als trainer kreeg, waarbij me gevraagd werd of ik ook kon helpen bij de procesbegeleiding. Ik dacht meteen: ja, dat wil ik zeker. Bij de voorbereiding merkte dat ik daar wat meer theoretische achtergrond bij wilde hebben, en ben op zoek gegaan naar een boek dat daar goed bij aansluit. Dat is dit boek geworden. Wat me meteen raakte, is het voorwoord van Karin de Galan, die daarin schrijft dat ze zelf geen procesbegeleider is, maar trainer. Die herkenning gaf me het gevoel dat ik niet de enige trainer ben die hiertegen aanloopt, en dat werkte meteen motiverend om lekker door te lezen.

Het boek gaat over hoe je als procesbegeleider het proces in een team begeleidt in het hier-en-nu, zonder zelf inhoudelijk sturend te zijn. Het reikt daarvoor een aantal kernbegrippen aan, zoals de vier dimensies waarmee je een teamvraag kunt ontleden (bestaansrecht, inrichting, dynamiek en omgeving), en het onderscheid tussen wat er boven tafel gebeurt, de inhoud van het gesprek, en onder tafel, de emoties en de onderstroom die de inhoud beïnvloeden. Vanuit die kernbegrippen werkt het boek een aantal concrete interventies uit, met stappenplannen en voorbeeldzinnen, voor situaties waarin een team vastloopt of waarin de sfeer verstoord raakt. Daarmee is het boek interessant voor trainers die, net als ik, gevraagd worden om inhoudelijk te trainen en het proces in een groep te begeleiden.

Er zit voor mij ook een herkenbaar stuk zelfreflectie in dit boek. Ik ben van oorsprong inhoudelijk deskundig, en ook bij deze opdracht ligt mijn expertise op de inhoud. Nu wordt me juist gevraagd om het proces te begeleiden. Ik wil daar recht aan doen, en omdat ik het ook gewoon leuk vind, wil ik me hier serieus in gaan verdiepen.

Een mooi moment was dat ik inmiddels de intake voor mijn opdracht al heb gehad, en dat ik merkte dat ik daarin al aardig aansloot bij wat het boek in hoofdstuk 2 beschrijft, terwijl ik het toen nog niet gelezen had. Ik ben eerst een verkennend gesprek aangegaan, wat in het boek "in gedachten eerst ja zeggen tegen de klantvraag" heet, en de opdrachtgever reageerde daar positief op. Ook wie mijn opdrachtgever was, was helder, wat het boek als een aparte stap benoemt, en ik mocht voorwaarden stellen over welke stakeholders er aan tafel moeten zitten. De opdrachtgever loopt zelf met een ketenpartner vast en vroeg mij, als inhoudelijk deskundige, om mee te denken. Ik heb doorgevraagd en de vraag getoetst en teruggelegd, waarna ik een traject heb voorgesteld, grotendeels in de volgorde die het boek aanraadt. Wat ik nu nog ga doen, sluit aan bij wat het boek "informatie vanuit meerdere perspectieven ophalen" noemt: ik vraag de opdrachtgever nog of ik ook de kant van de andere partij kan horen.

Hoofdstuk 5 vond ik echt interessant. Daarin gaat het over standpunten, behoeften en gijzelende gedachten bij vastgelopen discussies. Een zin die me is bijgebleven is het voorbeeld van een gijzelende gedachte: “om het gevoel te hebben dat we een team zijn, moet iedereen bij elkaar op het werkoverleg zijn.” Die zin liet in één keer zien hoe een op zich redelijke wens kan verharderen tot een absolute regel, en waarom dat een discussie vast kan laten lopen. Ook hoofdstuk 3 sprak me aan, met de werkvorm “Weten wat er speelt”. Daar ga ik zeker nog eens goed naar kijken, en bekijken hoe en op welke manier ik die concreet ga toepassen.

Voor andere trainers die met procesbegeleiding aan de slag gaan, zou ik op basis van dit boek drie tips meegeven. Begin een intake altijd met jezelf in gedachten ja te zeggen tegen de klantvraag, zodat je open kunt verkennen voordat je aan een oplossing denkt. Onderscheid bij een vastgelopen discussie het standpunt van de onderliggende behoefte, en stel verdiepende vragen voordat je naar een compromis zoekt. Bouw het begin van een teamsessie zoveel mogelijk gestructureerd op, met rondes waarin iedereen apart aan het woord komt, om veiligheid te creëren voordat je de inhoud induikt.

Ik vind dit boek een echte aanrader, maar ik ben me er ook van bewust dat ik het nog niet volledig gelezen heb. Er zitten veel nieuwe begrippen in, en ik merk dat ik het nog een of twee keer wil herlezen om bij sommige onderwerpen stil te staan en voor mezelf de verdieping op te zoeken, zodat ik het straks ook echt goed kan toepassen en erop kan reflecteren.